

“La forma més freqüent d’homicidi a Catalunya continua essent l’arma blanca”

L'assassinat de Félix Martínez Touriño, director del Centre Internacional de Convencions de Barcelona, el crim de Santaló, va crear un gran impacte a Barcelona. Un assassinat a sang freda, al carrer a plena llum del dia. No hi estàvem acostumats. És un fet excepcional?

—Totalment excepcional. A Barcelona hi ha una mitjana anual de 25 o 30 homicidis, morts violentes amb intencionalitat, a càrrec d'una tercera persona. És tan espectacular que per això ho magnifiquem, però realment és excepcional.

—Són crims premeditats o per encàrrec?

—D'aquesta trentena, a tot estirar tres o quatre ho són. La gent es baralla sobtadament, i de vegades hi ha morts. Fa poques setmanes, davant de l'Hospital de Bellvitge [l'Hospitalet de Llobregat], hi va haver una batussa per una qüestió de trànsit. D'un cop de puny, un home va caure a terra, va ingressar i al cap de poques hores ja era cadàver. També tenim el cas de la violència de gènere, on les morts responen habitualment a cops en calent de l'homicida.

—En alguns altres països, les morts per encàrrec hi són més presents?

—Hi ha països en què la mortalitat per encàrrec de grups organitzats és molt més freqüent. A Ciudad Juárez (Mèxic) i a Caracas (Veneçuela), hi ha una mitjana de 33 homicidis cada cap de setmana.

—Quan va passar el crim de Santaló, l'Ajuntament de Barcelona va deixar clar que la ciutat era totalment segura. Heu notat un increment de la violència a la ciutat els darrers anys?

—Jo diria que es manté en els mateixos paràmetres. El nombre d'assassinats sempre és el mateix, tot i que de vegades surten a la llum formes de violència que potser són noves.

—Com ara quines?

—Casos en què es barreja el racisme, però que surten poc a la llum pública. Si-

Jordi Medallo Muñiz (Terrassa, 1956) és director de l'Institut de Medicina Legal de Catalunya des del desembre del 2006. Per la seva experiència com a metge forense, explica que les ganivetades i els cops continuen essent la forma més habitual de matar a casa nostra, un país amb baixa criminalitat.

JORDI PLAY

gui com sigui, els índexs de criminalitat es van mantenint al mateix nivell des de fa molts anys.

—**A Catalunya s'han importat formes de matar d'uns altres països?**

—La forma més freqüent d'homicidi al nostre país és per arma blanca.

—**La mort a trets no s'estila, aquí?**

—N'hi ha molt pocs casos, perquè aquí no hi ha la possibilitat de tenir armes de foc. És molt difícil d'obtenir una arma de foc al nostre país. En canvi, tothom té armes blanques a casa, a la feina i a tot arreu. Ara teniu una arma blanca a les mans. Un bolígraf és un objecte punxant que pot matar. Fa uns quants anys, a Terrassa, una noia va ser assassinada, li van clavar un bolígraf a l'esquena.

—**Quan apareix un crim amb una pistola, és més deduïble que sigui un**

encàrrec o que l'assassí sigui de fora del país?

—No necessàriament. Passar la frontera i circular amb una pistola pel nostre país és complicat.

—**Els homicidis per contusions són freqüents?**

—Sí, gairebé al mateix nivell que els d'arma blanca. Són les dues formes de matar a casa nostra.

—**Hi ha morts més sofisticades, per exemple per enverinament. N'hi ha hagut casos, a Catalunya?**

—No diria que la intoxicació clàssica hagi desaparegut, però en veiem molt pocs casos, perquè el verí és molt fàcil de detectar. És cert que hi ha situacions d'enverinament més complexes, com és el cas de l'espia soviètic rus, que encara està per aclarir què li van donar. A Catalunya, morts per enverinament

pràcticament no en tenim. N'hem tingut algun cas esporàdic, com el d'una dona de l'Hospitalet de Llobregat que anava donant un tòxic al seu marit.

—**Ara les formes de matar són més sofisticades que no pas fa uns quants anys?**

—No hi ha formes més sofisticades de matar, sinó de complicar les investigacions. Quan es fa desaparèixer un cadàver o s'esquartera, tot es complica. En tenim un exemple clar en la noia de Sevilla, la Marta, de qui encara busquen el cos.

—**Què us semblen sèries com CSI i més d'investigacions policiaques i forenses de crims?**

—*CSI* reflecteix el sistema mèdico-forense americà d'investigació de crims, que no s'assembla gens a l'espanyol. A més a més, és ficció. Sempre m'ha encuriosit de veure que van a l'escena del crim el primer dia i no troben res, i quinze dies després troben indicis importants. Això no és gaire habitual. Curiosament, als EUA ha augmentat el nivell d'exigència de sol·licitud de proves per part dels jutges després d'aquestes sèries: se n'han fet estudis!

—**Quins crims queden per resoldre a Catalunya?**

—El crim de la Barceloneta fa dos anys que s'investiga. Es tracta d'una dona que va aparèixer esquarterada en una bossa. I també el d'un home que va ser assassinat en un hotel de la Gran Via de Barcelona. Però els crims es resolen perquè l'assassí sempre deixa alguna cosa sense lligar. El problema és trobar-la. Es fan estudis forenses i complementaris, i després ve tota la feina policíaca. Anem sumant peces al trencaclosques fins que l'acabem de construir.

—**Quines són les pistes fonamentals per a saber què ha passat en un cas d'homicidi?**

—La primera és un bon aixecament del cadàver i un estudi de l'escena on es troba, que no vol dir que sigui l'escena del crim. Després, una bona reconstrucció de la situació, la recerca d'indicis i la protecció de la zona i del cadàver. Durant el trasllat fins al servei de patologia no es pot perdre cap indicatiu. Després es fa l'autòpsia, que és l'examen extern i intern del cos, a més dels exàmens radiològics i toxicològics, si cal. Amb tot això, podem arri-

“Els homicidis a Catalunya no han crescut en 10 anys”

bar a precisar la causa de la mort i les circumstàncies en què s'ha produït.

—I per a trobar-ne el responsable, l'ADN pot ser vital?

—Fem un treball conjunt amb la policia científica i amb homicidis. Hi ha tot un estudi complementari de la policia, extraordinàriament útil, que permet d'encaixar més peces del trencaclosques, i que haurà d'acabar de resoldre el jutge. L'ADN va començar a treballar-se a final dels anys 80, i fou una revolució científica de primer orde. Ens permet d'investigar la identitat d'una persona i també les restes que deixen més persones en un cos. Però si no sabem amb què comparar l'ADN que hem trobat, no serveix de res.

—Quan hi ha un crim, és força habitual que l'assassí sigui considerat pel seu entorn com una persona normal. Hi ha un perfil més o menys definit, d'assassí?

—Els perfils del clàssic psicòpata de vegades enganyen. Pot ser una persona normal, però que té una manera de ser que pot desembocar en un assassinat. Normalment són persones fredes que responen de forma totalment normal amb la gent que els coneix.

—I una vegada han comès el crim, l'actitud és la mateixa?

—Jo diria que encara són més freds i cínic. Alguns fins i tot reivindiquen la pena màxima per al suposat assassí, van a l'enterrament, són els més atents amb els familiars i s'erigeixen en els més afectats pel crim. Les persones enganyen molt.

—Les exploracions psicològiques permeten de detectar el risc que una persona repeteixi episodis de violència?

—Hi ha un seguit de tests psicològics que et permeten, juntament amb la història clínica, d'establir si una persona presenta més predisposició que una altra que es repeteixin episodis de violència.

—Com creieu que serà la criminalitat d'aquí a uns quants anys?

—És molt difícil de preveure. Amb la globalització ens entren persones de tot arreu que potser portaran noves formes de criminalitat. Però sí que és evident que hi ha xarxes de prostitució i xarxes de crim organitzat, per exemple de drogues. Si n'augmenta la presència, serà un factor de criminalitat que pot acabar fent créixer les situacions d'homicidi. Actualment, els nivells de criminalitat associats a aquests àmbits no són tan elevats com sembla.

—La presència de màfies fa que, automàticament, hi hagi més homicidis?

—A casa nostra hi ha màfies i grups de delinqüents organitzats amb tràfic de dones. Ara bé, això no ha donat lloc a crims organitzats ni ha fet créixer sobtadament la violència. Els darrers deu anys, a Catalunya ens mantenim en una línia constant pel que fa a homicidis.

—Quin és el crim que més impacte us ha causat en la vostra carrera professional?

—El del cos esquarterat de la Barceloneta. És un cas molt interessant, encara obert. També el cas de la Maria José, que la van matar per cobrar una assegurança de la sauna on treballava. Era prostituta en una sauna de Barcelona i va aparèixer a Gavà. El cas es va resoldre per una actuació policíaca excel·lent. També m'ha colpit molt trobar-me amb una criatura morta per maltractaments. És dramàtic, però és la nostra feina.

Gemma Aguilera

Quin atractiu té per a les màfies la costa mediterrània?

—En primer lloc, qualsevol lloc on es moguen grans sumes de diners té interès per a una màfia organitzada que, a més, vol estendre's a negocis convencionals (o que usa com a tapadora per a la neteja del capital que genera la part troncal, obertament delictiva, de les altres fonts d'ingressos). Si, a més de moure grans capitals, no hi ha un control estricte per part de les autoritats, ja tenim el camp adobat per a la implantació de les màfies. Espanya ha exercit des de fa més d'una dècada un efecte de crida sobre organitzacions criminals de mig món.

—Quina diferència hi ha entre la màfia russa i les màfies italianes, que també tenen molta presència a la costa mediterrània?

—Dins la denominació *màfia russa* hi ha moltes famílies i clans mafiosos, que, a voltes, no tenen relacions cordials. Els enfrontaments per quotes de poder són continus i els càstigs, brutals. Fins ací, són similars als grups mafiosos italians, però hi ha una diferència clau en el comportament cultural d'ambdós grups delictius: les organitzacions italianes tenen una història, una tradició al darrere que han de respectar. Les màfies procedents del món postsoviètic no tenen cap més passat que el propi; les regles es construeixen en el dia a dia. A més, la relació amb els voltants és completament distinta. A Itàlia, tot i l'enorme corrupció política, s'ha produït una reacció contra la criminalitat organitzada des de la judicatura, la policia i més instàncies de l'estat de dret que ha inspirat una presa de consciència democràtica de la societat civil. A Rússia, a penes si es pot parlar d'estat de dret; l'aparent poder del govern actual resta subordinat als *negocis* dubtosos que actuen com a màfies de l'estament militar.

—Parlem de l'estat espanyol. S'ha insinuat en moltes ocasions la presència de màfies russes a la Costa Blanca. Com hi arriben? I com hi actuen?

—Les màfies esclaves fa anys que són instal·lades a la Costa Blanca i a més llocs d'Espanya. Originalment, hi